הקנייה

סימטריות ביחס לנק' ולישר, פונ' אי-זוגית וזוגית

מתמטיקה (4–5 יח"ל) חלק א'

481–581 , עמ' 643–644

המצגת נערכה ע"י טל מדר
כל הזכויות שמורות לוויסקול לימודים מקוונים בע"מ

הקנייה

סימטריות ביחס לנקודה

קיימות פונקציות בעלות תכונות מיוחדות המאפשרות לשרטט את הגרף שלהן ביותר קלות. לפני שנדון בהן נסביר תחילה מהי **סימטריות ביחס לנקודה**.

שתי נקודות A ו-B נקראות **סימטריות ביחס לנקודה** O אם הנקודה O היא **אמצע** הקטע AB.

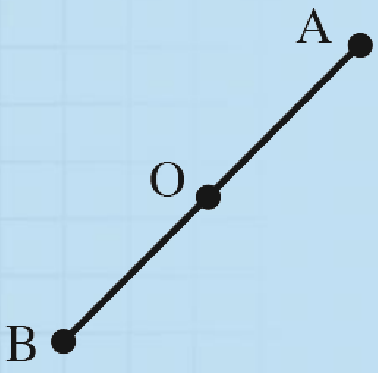

צורה נקראת **סימטרית** לגבי נקודה O אם היא בעלת התכונה הבאה:

לכל נקודה הנמצאת עליה גם הנקודה הסימטרית לה ביחס ל-O נמצאת עליה.

הקנייה

פונקציה אי זוגית

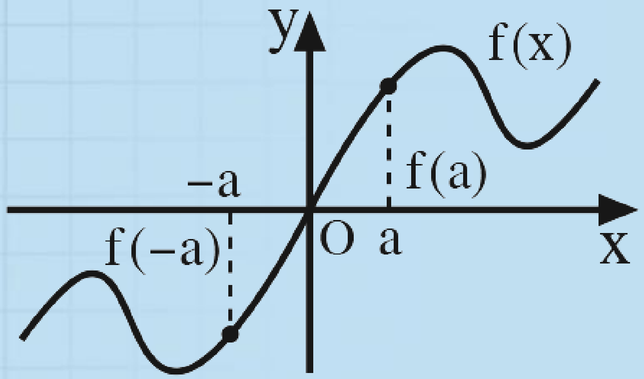

נסתכל עכשיו בתיאור הגרפי של הפונקציה שבציור.
קל לראות **שגרף הפונקציה סימטרי ביחס לראשית הצירים** O (הנקודה $(0,0)$). כלומר, אם הנקודה $(a, f(a))$ נמצאת על הגרף אז גם הנקודה $(-a, f(-a))$, שהיא הנקודה הסימטרית לגביה ביחס לראשית הצירים, נמצאת על הגרף. למעשה מתקיים $f(-a) = -f(a)$.
פונקציה כזאת נקראת **פונקציה אי זוגית**. נעבור להגדרה.

פונקציה אי זוגית – פונקציה $f(x)$ תיקרא פונקציה אי זוגית אם לכל x בתחום ההגדרה שלה מתקיים: $\boxed{f(-x) = -f(x)}$.

הקנייה

דוגמא א':

הוכח שהישר $f(x) = 2x$ הוא פונקציה אי זוגית.

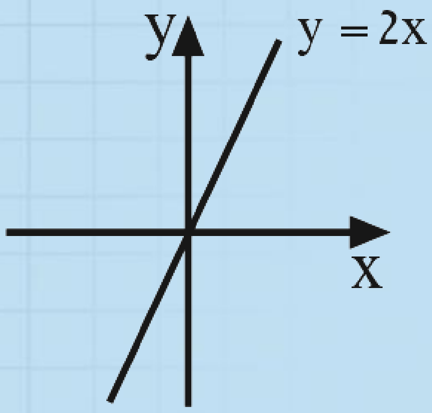

פתרון:

נראה שלכל x מתקיים $f(-x) = -f(x)$. ואכן

$f(-x) = 2\cdot(-x) = -2x = -f(x)$. אם נסתכל בגרף

של הישר נראה שהוא סימטרי ביחס לראשית הצירים.

הערה: אם פונקציה אי זוגית חותכת את ציר ה-y אז החיתוך הוא בראשית הצירים.

(ראה תרגיל 36 בעמ' 647).

הקנייה

סימטריות ביחס לישר

לפני שנגדיר מהי **פונקציה זוגית** נגדיר תחילה מהי **סימטריות ביחס לישר**.

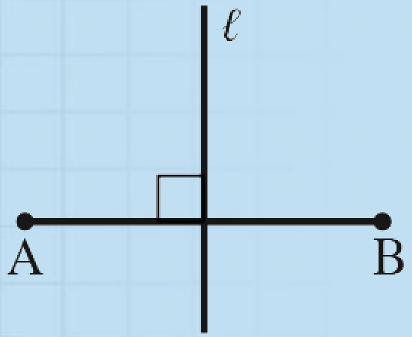

שתי נקודות A ו-B נקראות **סימטריות ביחס לישר** ℓ אם הישר הוא **האנך האמצעי** של הקטע המחבר אותן. **צורה** נקראת **סימטרית** ביחס **לישר** ℓ אם היא בעלת התכונה הבאה:

לכל נקודה הנמצאת עליה גם הנקודה הסימטרית ביחס ל- ℓ **נמצאת עליה.**

הקנייה

פונקציה זוגית

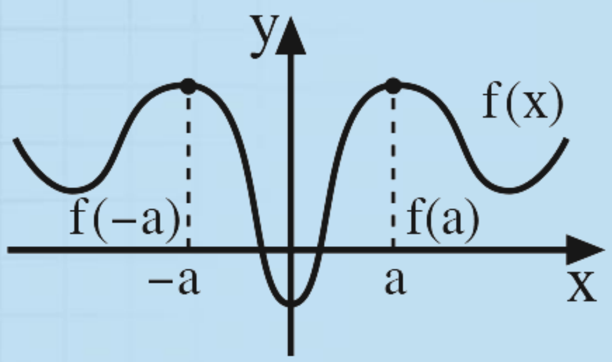

נתבונן עכשיו בתיאור הגרפי של הפונקציה שבציור.
קל לראות שגרף הפונקציה עבור ערכי x הגדולים מ-0
זהה לחלוטין לגרף הפונקציה עבור ערכי x הקטנים מ-0.
במילים אחרות, אם "נקפל" את הציור לאורך ציר ה-y
אז גרף הפונקציה עבור $x > 0$ יתלכד עם גרף הפונקציה
עבור $x < 0$. פעולה זאת נקראת **שיקוף** ביחס לציר ה-y.
ציר ה-y נקרא **ציר הסימטריה** של גרף הפונקציה. לסיכום: **גרף הפונקציה סימטרי ביחס לציר ה-y.**

הקנייה

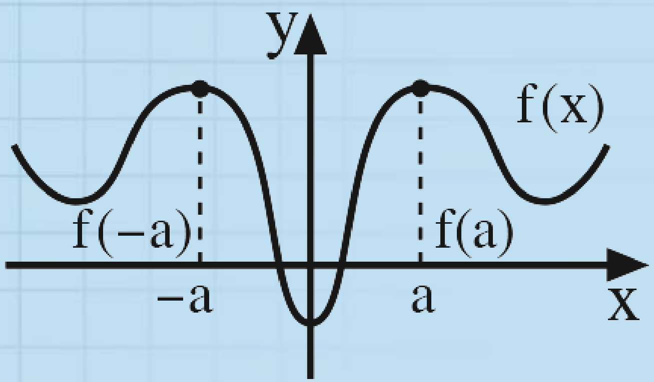

הפונקציה שבציור הנ"ל היא בעלת התכונה שכל שתי נקודות $(a, f(a))$ ו-$(-a, f(-a))$ שעל הגרף שלה סימטריות זו לזו ביחס לציר ה-y ולכן $f(-a) = f(a)$. פונקציה כזאת נקראת **פונקציה זוגית**. נעבור להגדרה הכללית.

פונקציה זוגית – פונקציה $f(x)$ תיקרא פונקציה זוגית אם לכל x בתחום ההגדרה שלה מתקיים: $\boxed{f(-x) = f(x)}$.

הערה: בהתאם להסבר שנתנו לגבי פונקציה זוגית ניתן לומר שלגבי פונקציה אי זוגית קיים **הכלל הבא:** אם נבצע שיקוף של גרף של פונקציה אי זוגית עבור $x > 0$ תחילה ביחס לציר ה-y ואחר כך ביחס לציר ה-x (או להיפך) נקבל את גרף הפונקציה עבור $x < 0$.

הקנייה

דוגמא ב':

הוכח שהפרבולה $f(x) = x^2 - 1$ היא פונקציה זוגית.

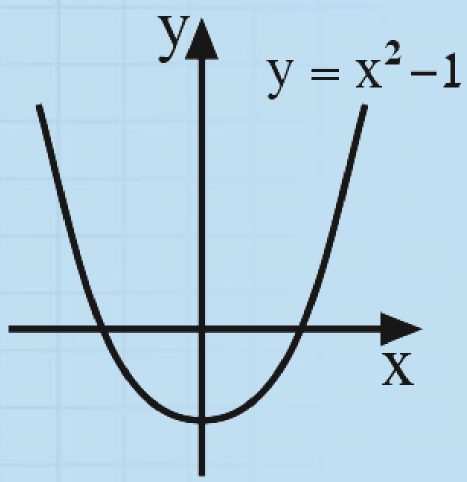

פתרון:

נראה שמתקיים $f(-x) = f(x)$ לכל x. ואכן

$f(-x) = (-x)^2 - 1 = x^2 - 1 = f(x)$. אם נסתכל בגרף

הפרבולה נראה שהוא סימטרי ביחס לציר ה-y.

בהצלחה